

DR. TARDY PÁL – STEFÁN MÁRIA – ZÁMBÓ JÓZSEF

A gazdaság és az acélipar helyzete és kilátásai

Biztató jelek utalnak arra, hogy a világgazdaság a 2009. évi mélypont után 2010-ben fejlődésnek indult: minden régióban növekedést tapasztaltak, az EU gazdasága azonban az átlagnál lassabban nőtt. Az acélfelhasználás a drasztikus visszaesés után jelentősen nőtt ugyan az előző évhez képest, de pl. az EU-ban még messze elmaradt a válság előtti évektől. A magyar gazdaság teljesítménye is javult kis mértékben; 2011-re nagyobb hazai növekedést jeleznek előre. Gazdaságunk acélfelhasználása az előző évi 43%-os csökkenés után 2010-ben 13,5%-kal nőtt. Az import részaránya a felhasználásban meghaladta a 80%-ot. 2011-re a gazdaság teljesítményétől függően 4–9%-os növekedést becsültünk.

1. Bevezetés

Az acélipar nemzeti és nemzetközi szervezetei minden év elején értékelik az elmúlt évet, és a tapasztalt folyamatokra, trendekre alapozva elkészítik előrejelzésüket a következő év kilátásairól. A vállalatok igénylik ezt a szolgáltatást, hiszen erősen érdekelték abban, hogy minél pontosabb, megbízhatóbb információkat kapjanak piaci lehetőségeikről. Ezek a tanulmányok az acélpiac és a gazdasági teljesítmény alakulása közti összefüggést feltételezve gazdasági elemzésekkel kezdődnek, és erre alapozva tesznek kísérletet az acélfelhasználás várható változásaira. Normális „béke” időkben elég jó előrejelzések készíthetők; a váratlan, mély válságok azonban – amelyekből az utolsó 2008 második felében kezdődött – minden előzetes várakozást felülrírnak.

A Magyar Vas- és Acélipari Egyesülés minden évben az első taggyűlésre készíti el hasonló tanulmányát, amely ezúttal 2011. február 24-én került megvitatásra. Az anyag készítésénél felhasználtuk a nagy nemzetközi szervezetek gazdasági előrejelzéseit, az acélipar nemzetközi szervezeteinek acélpiaci elemzéseit, a hazai gazdaság elem-

zésével foglalkozó szervezetek anyagait, valamint a hazai acélpiacra rövid és hosszabb távon tapasztalt fejleményekről rendelkezésünkre álló ismereteinket, tapasztalatainkat. Ez a dolgozat a tanulmány rövidített változata.

2. Nemzetközi kitekintés

2.1. A gazdaság és az acélfelhasználás globális alakulása

Az OECD 2010 végi előrejelzése szerint a világ gazdasága 2010-ben különböző ütemben, de mindenütt nőtt 2009-hez képest. 2011-re és 2012-re lényegében hasonló növekedést remélnek.

A GDP növekedése a világ különböző régióiban (az előző évhez viszonyítva, %)

	2009	2010	2011	2012
USA	-2,6	-2,6	2,2	3,1
Eurózána	-4,1	-4,1	1,7	2,0
Japán	-5,2	-5,2	1,7	2,0
Kína	9,1	9,1	9,7	9,7
India	7,7	7,7	8,2	8,5
Brazília	-0,2	-0,2	4,3	5,0
Oroszország	-7,9	-7,9	4,2	4,5
Világ	-1,0	4,6	4,2	4,6

A globális növekedésben továbbra is meghatározó a szerepe a BRIC országoknak (Brazília, Oroszország, India, Kína), különösen a két ázsiai óriásnak. Az eurózána országainak növekedése mérsékelt marad a többihez képest, így a világgazdaság súlypont-áthelyeződése folytatódik.

A látszólagos acélfelhasználásra vonatkozó worldsteel előrejelzések ugyancsak figyelemre méltó jellegzetességeket mutatnak.

Dr. Tardy Pál okleveles kohómérnök. 1993-ig a Vasipari Kutató Intézetben dolgozott, 1994 óta az MVAE műszaki területéért felelős. 1975-ben kandidátusi, 1990-ben akadémiai doktori címet kapott az MTA-tól, 2000-ben a Miskolci Egyetem magántanára lett. Az 1990-es években két cikluson keresztül az OMBKE főtitkára, majd elnöke, jelenleg ex-elnöke. Számos hazai és külföldi publikáció szerzője, nemzetközi konferenciák szervezője.

Stefán Mária 1977-ben matematikai-gazdasági szakon szer-

zett oklevelet, majd pénz- és hitelügyi szakközgazdász oklevelet is kapott. Az egyetem elvégzése óta az MVAE munkatársa, jelenleg gazdasági igazgatóhelyettese. A Kohászati Ágazati Párbeszéd Bizottság tagja.

Zámbó József okleveles kohómérnök, kohóipari gazdasági mérnök. 1970–81 között a Vasipari Kutató Intézetben dolgozott. Azóta az MVAE munkatársa, jelenleg kereskedelmi igazgatóhelyettes. 1992-ben fél évig a DIMAG Rt.-nél miniszteri biztos volt. Több szakkikket publikált.

A látszólagos acélfelhasználás változása (az előző évhez viszonyítva, %)

	2009	2010	2011	2009–10 átlaga
Kína	24,8	6,7	6,7	15,4
Afrika	9,7	5,1	5,1	7,4
Közép-Kelet	-7,5	7,9	7,9	-0,1
Dél-Amerika	-23,6	28,2	28,2	-1,0
Ázsia Kína nélkül	-16,6	15,3	15,3	-2,0
FÁK országok	-28,3	26,5	26,5	-4,8
NAFTA régió	-36,2	31,3	31,3	-8,5
EU	-35,7	18,9	18,9	-12,5
Világ	-6,6	13,1	13,1	2,7

Eszerint a 2009. évi drasztikus visszaesést 2010-ben mindenütt erős korrekció követte: a nagy acélfelhasználó régiók felhasználása Kína kivételével 20–30%-kal nőtt, míg Kínában sokkal kisebb mértékben. Egy évtized után ez volt az első alkalom, hogy Kína részaránya valamit csökkent a világfelhasználásban. 2011-ben a növekedési különbségek jellege hasonló lesz a 2010. évihez, a különbségek azonban lényegesen csökkennek. A 2011-re jelzett 5,3%-os globális növekedés igen hasonló a válság előtti években tapasztaltakhoz.

Az 1. ábra a globális GDP és acéltermelés változásának összefüggését szemlélteti. Az összefüggés határozottan mondható: a trend és a kilengések időpontjai lényegében megegyeznek.

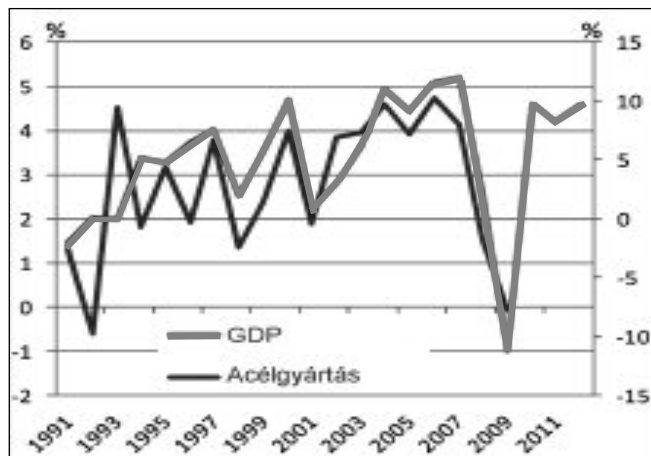
Az acélárak elég jól tükrözik a kereslet változását. A 2. ábrán a worldsteel által közzétett árakat mutatjuk be 2007 és 2011 első hetei között, melegen és hidegen hengerelt tekercsekre, valamint betonacélra. Jól látható, hogy a 2009. évi mélypont után 2010 elején meredek ár-növekedés kezdődött, ez azonban az év közepén kifulladás. Az év második felében enyhe árcsökkenés következett be, de az év végén újra emelkedni kezdtek az árak. Annyi azonban megállapítható, hogy a jelenlegi árak messze (több száz US \$/t-val) elmaradnak a 2008 közepi árcsúcstól.

A világ acéltermelése 2010-ben a kereslettel összhangban jelentősen (15%-kal) nőtt az előző évhez képest (3. ábra). Az 1.414 Mt-ra becsült nyersacéltermelés új rekordot jelent a világ vaskohászatában. Ebben az esetben is a válság által legjobban sújtott fejlett régiókban volt a legerőteljesebb a növekedés, bár a rendkívül nagy visszaesés következtében még messze elmaradtak korábbi szintjüktől.

2.2. A gazdaság és az acélpiac alakulása az EU-ban

Az EUROFER előrejelzése szerint 2%-ra várható az EU gazdaságának növekedése 2010-ben, ami elsősorban a német gazdaság szárnyalásának köszönhető: az ország gazdasága az újraegyesítés óta a legnagyobb ütemben nőtt. A fő hajtóerő a termelés növekedése volt, amit az exportlehetőségek kihasználásával értek el. Az eurózána országaiban az ipari termelés 6%-kal nőtt, ezen belül Németországi 11%-kal. Ez a trend 2011-ben is folytatódhat.

Az Euroferr véleménye szerint az EU gazdaság mérsékelt növekedése 2011-ben és 2012-ben folytatódhat, aminek továbbra is fontos eleme lesz az exportte-



■ 1. ábra. A globális GDP és nyersacélgyártás alakulása

vékenység, de a beruházási tevékenység erősödése is hozzájárul.

Az acélfelhasználás alakulása szempontjából a nagy acélfelhasználó ágazatok teljesítményének a jelentősége a legnagyobb. Az Euroferr erre vonatkozó adatait az alábbi táblázat tartalmazza.

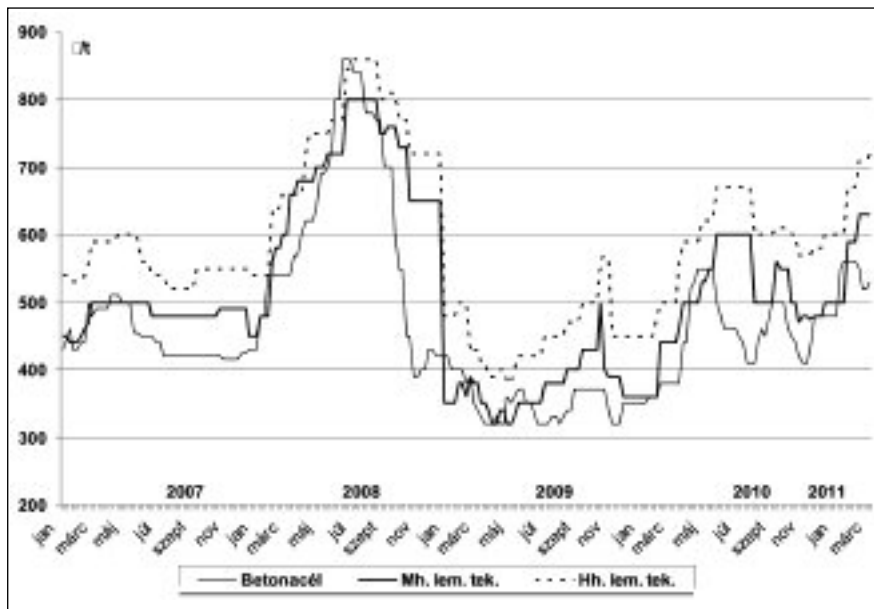
A nagy acélfelhasználó ágazatok teljesítményének változása (az előző évhez képest,%)

	Részarány a felhasználás- lásban, %	2010	2011	2012
Építőipar	27	-2,2	1,6	2,3
Acélszerkezet- gyártás	11	0,6	2,0	2,6
Gépipar	14	9,3	7,3	5,2
Járműipar	16	18,7	5,7	2,7
Háztartási gépek	4	2,4	4,4	3,9
Hajógyártás	1	-18,4	0,6	1,9
Csőgyártás	12	10,1	6,3	5,3
Fémtermékek	12	7,4	4,6	4,2
Egyéb termékek	3	4,7	4,7	4,3
Összesen	100	5,2	4,1	3,4

Az acélfelhasználó ágazatok növekedése 2010-ben eszerint 5,2%-ra tehető, amiben igen nagy szerepe van a felhasználás közel harmadát kitevő gépipar és járműipar szárnyalásának. A roncsprogramok leállításával ezt követően a járműipar látványos növekedése töredékére esik vissza, de csökken a gépipar növekedése is; a többi szektor mérsékelt növekedése ezt nem tudja ellensúlyozni, ezért 2011-ben és 2012-ben az acélfelhasználó ágazatok összességükben lassabban fognak nőni, mint 2010-ben.

A tényleges és látszólagos acélfelhasználás fenti adatok felhasználásával számított növekedési adatai a következők.

	2010 1. n.	2010 2. n.	2010 3. n.	2010 4. n.	2010 éves	2011 1. n.	2011 2. n.	2011 3. n.	2011 4. n.	2011 éves	2012 éves
Tényleges felhasználás	3,6	5,3	6,8	8,2	4,2	7,0	3,9	3,3	3,6	4,4	3,8
Látszólagos felhasználás	23,2	36,1	15,4	11,9	21,3	5,7	2,8	5,3	4,1	4,4	4,1



■ 2. ábra. A melegen hengerelt tekeracs, a hidegen hengerelt tekeracs és a betonacél árának változása 2007 óta

A tényleges acélfelhasználás a raktárkészletek változását is figyelembe véve a ténylegesen felhasznált (beépítésre került) acél mennyiségét jelenti (a felhasználás egy része a raktárkészletekből származik); becslésében meglehetősen nagyok a bizonytalanságok, mivel a raktárkészletekről nehéz megbízható adatokat szerezni.

Az acélipari vállalatok szempontjából a látszólagos felhasználás alakulása fontosabb: ez az eladott acéltermékek mennyiségét jelzi. Ez 2010-ben jelentősen nőtt, de mennyiségileg – amint az alábbi táblázat mutatja – még mindig igen távol van a 2007. évi csúcstól.

Az EU látszólagos acélfelhasználása 2004 és 2012 között a következőképpen alakulhat (Mt)

2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
179	170	195	204	188	123	149	155	162

Eszerint még 2012-ben is kisebb lesz az EU látszólagos acélfelhasználása, mint 2004–2005-ben volt. Ez szükségszerűen azt eredményezi, hogy részaránya a világ acélfelhasználásában tovább csökken.

2.3. Az acélipar működését befolyásoló külső tényezők alakulása

Az acélipar működési feltételeit a piac alakulásán kívül több olyan további tényező befolyásolja, amelyekre maga az acélipar nem, vagy csak korlátozott mértékben lehet hatással. Közülük legnagyobb súlya a betétanyagok árának van; emellett azokat a törvényi rendelkezéseket lehet kiemelni, amelyek növelik a költségeket, de nem globálisak, ezért nem, vagy nem mindenütt azonos mértékű a költségnövekedés. Ebből a szempontból a klí-

ma- és környezetvédelmi szabályozást lehet kiemelni.

Az acélipar betétanyagainak áralakulása

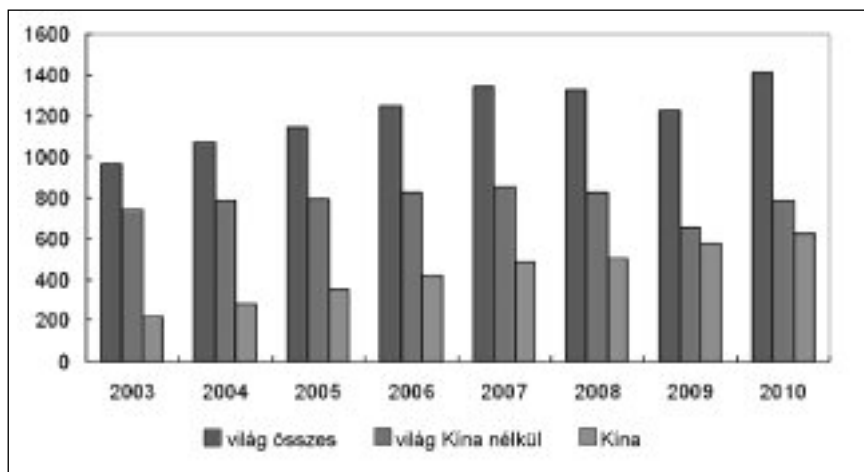
2010 során több alkalommal is felhívtuk a figyelmet a betétanyagok árának rohamos növekedésére. Ez annak a következménye, hogy – mint láttuk – a világ acéltermelése 2010-ben meghaladta a recesszió előtti szintet. Emlékeztünk rá, hogy a 2000-es évek közepétől 2008 közepéig már tanúi voltunk egy dinamikus nyersanyag-áremelkedésnek. A szállítók egy ideig csak nehezen tudtak lépést tartani az igények növekedésével, ami drasztikus áremelkedéshez vezetett. A válság hatására időlegesen csökkent ugyan ez a feszültség, de a 2010 első felében megindult termelésnövekedés újra-

termelte azt.

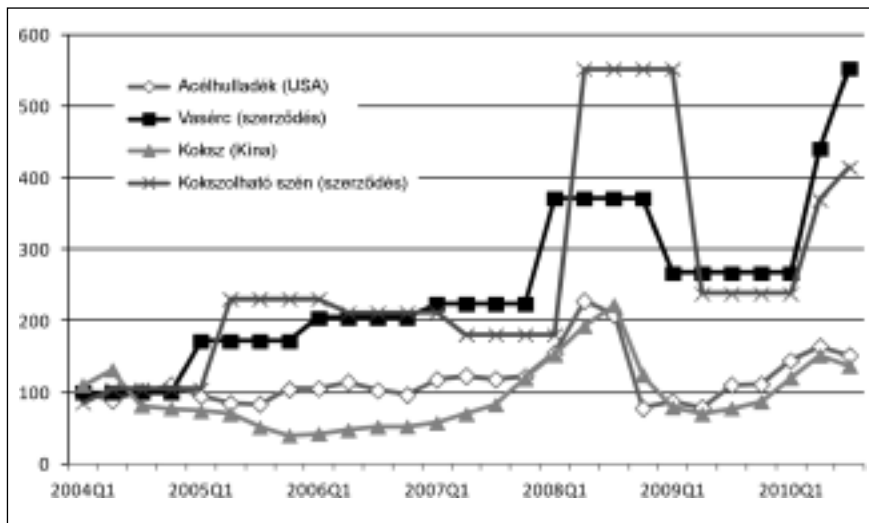
A 4. ábrán a vasérc, a kokszolható szén, a kohókoksza és a vashulladék egységárának változását mutatjuk be a 2004. I. negyedévi szinthez képest. Figyelemre méltó, hogy a bányászott nyersanyagok (kokszolható szén, vasérc) áremelkedése végig lényegesen meghaladta a másodlagos betétanyagokét (kocsz, vashulladék). Ebben nagy szerepe van annak, hogy a vasérc- és szén szállítóknaál igen nagy mértékű a vállalati konszolidáció, ami egyszerűbbé teszi a piaci fölény kihasználását.

A vasérc ára 2010 közepén messze meghaladta a 2008. évi csúcstól. Említésre méltó, hogy a jó minőségű ércek, pelleték iránti kereslet jobban nőtt az átlagnál. A vasérc ára ebben az évben új rekordot ért el, 5–6-szorosa lett a 2004-es szintnek.

A kokszolható szén piacán Kína importjának hirtelen növekedése határozta meg az árak alakulását, ami a hazai szállítások elégtelenségével és a nyersvasgyártás erőteljes növekedésével magyarázható. Ugyancsak erősen emelkedett India szénimportja.



■ 3. ábra. A világ acéltermelésének alakulása 2003 óta



4. ábra. Alapanyagárak változása, 2004=100

A szállításokat illetően Ausztrália játszik kiemelkedő szerepet: a világexport több mint fele innen származik.

A növekvő szénárakat tovább hátrították a kocszra, így a kohókocsz ára 2010 első felében csaknem 60%-kal nőtt. Az erős keresletet jól ki tudták használni az USA kocszolói is: 2010 első felében közel 70%-kal növelték exportjukat.

Az acélhulladék ára lényegesen gyakrabban, de kisebb mértékben ingadozott a többi betétanyagénál. A válság hatására bekövetkezett rendkívül meredek áresést 2009 elejétől erőteljes növekedés kísérte, időről időre kisebb visszaesésekkel. A hagyományos hulladékexportőrök (USA, EU, Japán) az említett időpont óta jelentősen növelni tudták szállításaikat. A korábbi nagy exportőr Oroszország esetében viszont folyamatos csökkenés figyelhető meg, ami a belső igény erőteljes növekedésének a következménye. Az orosz kormány a hulladékexport korlátozásával segíti a hazai igények biztonságos kielégítését. A hulladékexport különböző eszközökkel (exportadó, exporttilalom stb.) történő korlátozását számos más ország is alkalmazza, Kínát is beleértve.

Az elmúlt években az acélipar betétanyagai mellett a legtöbb egyéb bányászott nyersanyag árában is hasonló változások következtek be. Európa ezekben meglehetősen szegény, így ki van szolgáltatva a szállítóknak. Mivel a lelőhelyek jelentős része gazdaságilag és/vagy politikailag instabil régiókban található, az EU számára egyre nagyobb problémát jelent az ipar számára stratégiai fontosságú nyersanyagok folyamatos, ésszerű feltételek közötti biztosítása. A közelmúltban akciók sora indult ennek megoldására; már az elmúlt évben felhívtuk a figyelmet az Európai Bizottság által kidolgozott Raw materials initiative (Nyersanyag iniciatíva) c. dokumentumra. Az ebben felsorolt stratégiai anyagok között a vasérc és az ötvözőanyagok jelentős része is szerepel. Azóta Németországban létrehoztak egy Rohstoff Agentur-t (Nyersanyag Ügynökség) és megalakult a Raw Materials Club (Nyersanyag Klub), ugyancsak az ellátás biztonságának növelésére.

Fent leírtak alapján nem várható érdemleges változás az acélipar (és más iparágak) nyersanyagainál kialakult növekvő ártrendben, legfeljebb abban bízhatunk, hogy a szállítás biztonsága nem romlik.

A klíma- és környezetvédelem szabályozórendszerének alakulása

Ami a klímavédelmet (a CO₂ kereskedelem költségeit) illeti, idén lényeges változásra nem kell számítani, mert az EU acéltermelése még nem fogja elérni a 2005-ös szintet (aminek alapján a kvótaosztás történt), azaz a vállalatok többsége nem szorul kvótavásárlásra. Tovább folyik azonban a vita, és ebben az évben döntés születik arról, hogy 2012 és 2020 között 20 vagy 30 százalékos csökkenést vállal az EU. Ez ugyan a kvótakereskedelemben érintett acélipart közvetlenül nem érinti, de a villamos erőműveket igen, és a villamos energia ára emiatt jelentősen nőhet. További veszély, hogy az ingyenes kvótakiosztás alapjául szolgáló benchmark értékeket az Európai Bizottság rendkívül alacsonyan állapítja meg (erre konkrét adatok vannak), ami a vállalatok döntő többségét kvótavásárlásra fogja kényszeríteni.

Fenti fejlemény tükrében a vállalatoknak érdemes tartalékolni a 2011-ben megmaradó kvótamennyiségüket, mert az átvihető a következő periódusra.

A környezetvédelmi szabályozás esetében az acélipar BAT dokumentumainak véglegesítése ez évben várható, ami azzal a veszéllyel járhat, hogy a környezetvédelmi engedélyek kiadásához tartozó kibocsátási határértékek szigorodni fognak.

3. A magyar gazdaság helyzete és kilátásai

3.1. A főbb gazdasági mutatók alakulása (2010–2011)

A magyar gazdaság lassan kijön a mély válságból, a reál-folyamatokban azonban mindez 2010-ben még alig tükröződött. A GDP növekedése 2010-ben a gazdaságkutatók által prognosztizálnál kissé nagyobb, 1,2% körüli. Ez jelentősen elmarad az EU 1,8%-os átlagától, ami annak a következménye, hogy miközben a magyar kivitel elég jól kihasználta az európai – főleg német – konjunktúra javulását, a belföldi piacra termelő ágazatok helyzete összességében nem alakult kedvezően. 2010-ben szinte csak a külső piacokra termelő és szolgáltató ágazatok, cégek termelése nőtt, csak néhány ágazatban kezdődött el a belföldi értékesítés emelkedése is.

Az eredeti államháztartási hiánycélt (3,8%) sikerült elérni. Az államadósságot a piac, nagyobb részét (kb. 56%-át) a külföld finanszírozza, részben forintban, részben devizában. Ez a magyar gazdaság függőségének egyik meghatározó alapja.

A gazdaság 2011. évi fejlődéséhez, illetve a kívánatos, középtávon is fenntartható makropályához továbbra is komoly, mélyreható strukturális változtatásokra lenne szükség. Ebbe az irányba tett lépések lehetnek a közelmúltban bejelentett reformintézkedések, melyeket mind az EU, mind a piaci szereplők nagyon vártak. A reformok által várt megtakarítás 600 Mrd Ft körül lehet három év alatt, és négy területen (nyugdíjkiadások, munkanélküli járadékok, a tömegközlekedés támogatása és a

gyógyszerkiadások lefaragása) várható változások.

A 2010-ben megindult gazdasági növekedés a fiskális ösztönzők megszűnésével 2011-ben valamelyest lassul az EU-ban, a 2010. évi 2,0%-ról 1,8%-ra (GDP). Ezen belül valószínűleg Németország, Lengyelország és néhány exportorientált kis EU-tagállam dinamikája haladhatja meg az átlagot. Az EU (és az euró) kríziseken keresztül fejlődik, de végül is stabilizálódik. Az euró a dollárral szemben gyengül, 1,30-ról 1,25 dollárra. A kőolaj (Brent) hordónkénti világgiazi ára a növekedés beindulásával a 2009. évi 62 dollárról 2010-re 80 dollárra nőtt. 2011-ben az arab világban megindult változások hatására tovább emelkedik.

A GKI konjunktúra indexe utoljára négy és fél éve volt ilyen magas, mint az év elején. Az üzleti szférán belül minden ágazat várakozásai javultak, de a külső konjunktúrához erősen kötődő ipari cégeké sokkal inkább. A lakosság 2009 májusa óta szinte folyamatosan emelkedő, majd a választásokkal is összefüggésben a tavalyi nyárra különösen sokat javuló gazdasági várakozásai októberben érték el csúcspontjukat, azóta magas szinten stagnálnak. A magánfogyasztás 2011-ben 2–2,5%-kal emelkedhet, az infláció a 2010. évi 4,9% után 2011-ben 3,8% körül alakul.

A külső kereslet továbbra is jelentős exportdinamikát tesz lehetővé, de nem nyújt gyorsító húzóerőt.

A munkanélküliségi ráta 11,5%-ról 2011-re várhatóan 11%-ra mérséklődik.

A beruházásokat serkentik a növekvő EU-támogatások, ugyanakkor a válságadók, az ország általános helyzetével kapcsolatos befektetői elbizonytalanodás mérsékli a kedvező hatásokat.

Ennek ellenére az elemzők 2011-ben a versenyszféra egészét tekintve a beruházások bővülésére számítanak.

A Gazdaságkutató Intézet (GKI) 2010–11-re a fenti prognózist adta.

A 2011-es növekedési előrejelzések összevetésekor kiderül, hogy minden magyar és nemzetközi intézmény bővülést vár a magyar gazdaságtól, annak mértéke azonban eltérő.

A különböző szervezetek egymástól kisebb-nagyobb mértékben eltérő növekedési előrejelzéseket tettek közzé 2011-re (*1. táblázat*).

A gazdaság ez évi kilátásait illetően a legpesszimistább a Pénzügykutató. Hasonló növekedéssel számol viszont a Nemzetközi Valutaalap

	2007	2008	2009	2010	2011
	(tény)			(előrejelzés)	
GDP termelés	101,0	100,6	93,7	101,2	102,7
- Mezőgazdaság (1)	78,7	154,3	82,5	85,0	115,0
- Ipar (2)	106,0	100,4	84,1	108,0	107,0
- Építőipar (3)	93,3	96,4	97,0	92,0	104,0
- Kereskedelem (4)	104,0	97,5	91,5	99,0	101,5
- Szállítás és távközlés (5)	105,1	100,8	95,7	103,0	103,0
- Pénzügyi szolgáltatás (6)	101,1	98,5	100,8	99,5	99,0
- Közigazgatás, oktatás, egészségügy (7)	96,1	98,0	99,0	98,5	100,0
- Egyéb szolgáltatás (8)	103,4	94,2	99,0	101,0	101,0
Magnnövekedés (2)+(3)+(4)+(5)+(6)	103,2	99,1	92,7	102,2	103,0
GDP belföldi felhasználás	99,0	100,7	88,5	100,0	103,0
- Egyéni fogyasztás	98,4	99,4	93,3	98,2	101,5
- Állóeszköz-felhalmozás (beruházás)	101,6	100,4	93,5	96,5	104,0
Külkereskedelmi áruforgalom					
- Export	115,8	104,2	87,3	116,0	112,0
- Import	112,0	104,3	82,0	115,0	113,0
Fogyasztói árindex (előző év = 100)	108,0	106,1	104,2	104,8	103,8
Folyó fizetési és tőkemérleg együttes egyenlege					
- milliárd euró	-5,4	-6,5	1,4	2,9	3,0
- a GDP százalékában	-5,3	-6,2	1,5	2,9	2,9
Munkanélküliségi ráta (éves átlag)	7,4	8,0	10,1	11,5	11,0
Államháztartás deficitje a GDP százalékában (ESA)	5,0	3,8	4,4	3,8	2,9

(IMF) és az OECD is, a magyar gazdaságban egyaránt 2,5%-os bővülést tartanak valószínűnek 2011-ben.

A Kopint-Tárki legutolsó előrejelzésében még fenntartja a 2011-re vonatkozó korábbi előrejelzését a GDP 3%-os bővüléséről, de felhívja a figyelmet arra, hogy a 2011. évi növekedési kilátásokkal kapcsolatban a korábbinál lényegesen több, lefelé mutató kockázati tényező tapasztalható.

A nagyobb kockázat a magyar adósság további leminősítésének veszélyében, illetve Magyarország nemzetközi megítélésének számottevő romlásában rejlik. Noha a „bóvli” kategóriába süllyesztéséhez nagyon súlyos lépésnek kell történnie, a leminősítés veszélyének már a folyamatos lebegtetése is a kölcsönök magasabb ka-

Megnevezés	Kormány	MNB	GKI	ECOSTAT	Pénzügykutató	KOPINT TÁRKI	Századvég Gazdaságkutató
GDP	3,0	3,1	2,7	2,9	2,3-2,8	3,0	3,3
Infláció	3,5	4,0	3,8	3,1	3,0-3,5	3,9	4,2
Háztartások fogyasztása	2,6	2,8		2,9	1,6-2,1	2,5	3,0
Export	9,0	10,5	12,0	7,4	10,5		9,3
Import	9,3	10,7	13,0	7,6	10,3		9,1
Ipar			7,0	6,5	5,5-6,5		7,0
Munkanélküliség		11,0	10,8		10,7-11,1		10,6
Költségvetési hiány	2,8	2,7		3,0	2,8	2,9	2,9

matfelárában, esetleg akár a külföldi működőtöke-beáramlás lanyhulásában, megtorpanásában mutatkozhat meg.

A 2010. év végi konjunktúra teszt eredménye felemás képet mutat. A vállalkozások helyzetértékelése, illetve az ahhoz tartozó mutatók (rendelésállomány, készletek, kapacitáskihasználás) javulást jeleznek. Ugyanakkor az összes prognózisindikátor (termelés, beszerzés, értékesítés, foglalkoztatás) lassulást mutat 2011 második felétől.

3.2. Az ipar, építőipar helyzete

Az ipar helyzete

Az ipari termelés volumene 2010-ben 10,5%-kal volt magasabb, mint az előző évben, motorja változatlanul az exportorientált vállalatok teljesítménye. A hazai eladások nem érték el a 2009. évi szintet.

Az ipari export 2010-ben 16,4%-kal bővült 2009-hez viszonyítva. A vállalkozások belföldi beszállítóinak termelésnövekedése nem tudta kompenzálni a lakossági kereslet visszaesését.

Az iparon belül legnagyobb mértékben a gép- és gépi berendezésgyártás, valamint számítógép, elektronikai, optikai termékek gyártásának termelése emelkedett.

A legnagyobb acélfelhasználó szektorok közül a fémfeldolgozás 6,2%-kal, a gép- és gépi berendezések gyártása 42,5%-kal, a járműgyártás 18,8%-kal bővült.

2010 utolsó hónapjaiban a megfigyelt feldolgozóipari ágazatok új rendelései emelkedtek ugyan (van ahol kiugró mértékben), de több ágazatnál ez nem volt elég a válság miatt lecsökkent rendelésállomány feltöltésére. Így a fémalapanyag- és fémfeldolgozásban 81%-os, a járműgyártásban 106,8%-os volt a rendelésállomány év végi szintje a 2009. év végihez mérve. A gép- és gépi berendezésgyártásban ez a szint 92,6%-os volt.

Az ipari termelés bővülése a készletek feltöltése miatt 2011-ben lassul. Az elemzők 6–7%-os emelkedést prognosztizálnak. Ez azt jelenti, hogy a növekedés üteme mintegy 60%-a lehet a tavalyinak.

A gépipar jellemzői

A gépek, gépi berendezések gyártásának teljesítménye 2010-ben az előző évhez mérve mintegy 42,5%-kal emelkedett. Ezen belül a motor, turbina gyártása megnégyszerződött. A gépek és szállítóeszközök árufőcsoport adja a magyar export tetemes hányadát, tavaly 60%-át. Ezen belül átlagot meghaladóan bővült az általános rendeltetésű ipari gép, illetve villamos gép, készülék és műszer kivitelének volumene; a növekmény legnagyobb része német viszonylatban realizálódott. Jelenleg a gépipar adja a GDP legalább 10%-át.

Az ágazat piaci szereplőinek az az elvárása, hogy a gépipar legyen prioritás az elkövetkező évek gazdaságpolitikájában, kapjon a jelenleginél nagyobb figyelmet, támogatást az állam részéről, kezdve a január közepén meghirdetett új Széchenyi-tervben. Emellett támogatást várnak mind a közvetlen, mind a közvetett export terén, például exporthitelezéssel.

Állami rásegítést igényelne az exportpiacokon való megerősödés is, például a délkelet-európai térség több országa, így Szerbia, de Oroszország és Ukrajna felé is.

Érdemes lenne egyes gépipari termékek esetében még távolabbi piacokat is megcélozni, például a fejlődő afrikai országokban lehetne keresnivaló mezőgazdasági gépekkel. A megújuló energiaipar hazai gépipar részéről történő kiszolgálása is cél lehetne, amelynek természetes felpiaca lehetne például Kína, ahol egyébként már most igen sok környezetvédelmi projekt fut magyar részvétellel, s erre építve elképzelhető lenne a betörés a megújuló energiával kapcsolatos piacra, amire a kínaiak várják is a külföldieket.

Nem csak a gépiparban tevékenykedő cégek érdeke, hogy az ágazat minél sikeresebb legyen, hanem az egész gazdaságé, ebben a beszállító-ipari partnereké, az alapanyaggyártóké is.

Járműgyártás

A közúti járműgyártási ágazat változatlan áras bruttó termelése 2010-ben 18,8%-os emelkedést mutatott 2009. évhez mérve. Ezen belül a közúti gépjárműgyártás 16%-kal, a gépjármű-karosszéria, pótkocsi gyártása 23%-kal, a járműmotor alkatrészeké pedig 15%-kal nőtt. Az egyéb járműgyártás (vasúti, kötöttpályás) mindössze 3,8%-os emelkedést mutatott.

A Magyar Gépjárműgyártók Szövetségének véleménye szerint a magyar gépjárműipar számára a kilátások középtávon pozitívak. Legalább 5 év kell ahhoz, hogy a világ visszaálljon arra a piacméretre, ami a válság előtt volt. A kereslet kezdetben lassan fog növekedni, de a magyar gépjárműiparnak jók a kilátásai a tekintetben, hogy profitáljon a várható, ugyanakkor lassú ütemű fellendülésből. A vállalatokra még jelentős erőfeszítések várnak.

Egy, az autóiipari beszállítók között végzett felmérés azt mutatja, hogy az elmúlt év közepe óta kiszámíthatóbb módon nő a rendelésállomány. Arra is volt (és várható) példa, hogy olyan fejlesztési programokat indítottak el, illetve fejeztek be, melyek már a következő évek termelését alapozzák meg. A fejlesztésekhez általában létszámbővítés is kapcsolódik. A Mercedes és az Audi nagyszabású beruházásai hazánkat regionálisan néhány éven belül a szermélységkocsi-gyártás legfejlettebb országává tehetik.

A szomszédos országokkal szembeni versenyképesség fokozása érdekében elengedhetetlen, hogy azon hazai vállalatok, amelyek nem részei valamely nemzetközi hálózatnak, saját kutatási és fejlesztési tevékenységet fejlesszenek ki.

Szükséges a magasabb hozzáadott értéket megvalósító termelés meghonosítása, az olcsó bérmunka nem jelent reális alternatívát. Erősödni kell a beszállítói iparnak is. A régióban való központi elhelyezkedés, valamint a jó színvonalú és folyamatosan fejlődő infrastruktúra mellett további pozitív tényező a gépjárműgyártás hosszú időre visszatekintő hagyománya, amelynek köszönhetően Magyarország nemzetközi összehasonlításban jól képzett szakemberekkel rendelkezik.

Építőipar

Az építőipari termelés volumene 2010-ben 10,1%-kal csökkent a 2009. évihez képest.

Az I. félévben az építőipari termelés trendje erőteljesebb, a II. félévben az alacsony bázis miatt enyhébb csökkenést mutatott.

2010-ben mindkét építményfőcsoport termelése kisebb volt az egy évvel korábrinál. Az épületek építése – az elmúlt három év 10% körüli visszaesése után – 2010-ben 5,2%-kal maradt el az előző évitől. Különösen jelentős volt a lakásépítések volumenének csökkenése. Az egyéb építmények építése az előző kétévi kismértékű növekedés után 15,2%-kal mérséklődött, ezt elsősorban az új építéssel foglalkozó szervezetek termelésének mintegy egyharmados visszaesése okozta.

A gazdasági válság, a nehéz piaci helyzet eredményeként, valamint a bankrendszer hitelezési politikája következtében számos cég működési és projekt finanszírozása lehetetlenül el. Számítások szerint (ÉVOSZ) a gazdasági válság következtében országosan kb. 2.500 milliárd forint értékű lehet az az építési volumen, ami az elmúlt három évben elhalasztódott, elmaradt.

Az új kormány a kiadáscsökkentés jegyében további százmillárdokat jelentő nemzetgazdasági beruházást törölt.

Az építőipari szerződésállomány alakulása 2011. évre nem ad bizakodásra okot. A decemberben kötött új szerződések volumene 27,9%-kal alacsonyabb volt az előző évinél. Az építőipari vállalkozások 2010-ben kötött új szerződéseinek volumene 13,0%-kal kisebb volt, mint 2009-ben. A december végi szerződésállomány volumene 13,3%-kal mérséklődött az egy évvel korábbihoz mérten. Ezen belül az épületek építésére vonatkozó szerződések állománya 26,6%-kal, az egyéb építményeké 1,9%-kal kisebb volt a 2009 végénél. Az elemzők 2011-re ugyan 3–4%-os növekedéssel számolnak, az ÉVOSZ azonban jó esetben az országos építési-szerelési tevékenység 2–3%-os növekedését, alig érzékelhető mozgását prognosztizálja.

A kormány munkahelyteremtő programjához kapcsolódóan várhatóak kis értékű megrendelések, aminek konkretizálása 2011. I. negyedév végére tehető.

3.3. Pénzügyi helyzet, vállalatfinanszírozás

A bankok hitelezési gyakorlata a válság kezdete óta rendkívül megszigorodott. Drasztikusan csökkent azon vállalkozások száma, melyek hitelképesek maradtak, így visszaestek a hitelkihelyezések. Másrészt a bankok a már hitelezettektől is újabb és újabb fedezeteket követelnek meg azért, hogy a vállalkozások egyáltalán fenntarthatásuk hitelüket.

Hosszú távon azonban a bankoknak is elemi érdekük, hogy a pénzállományukat hitelezésre fordítsák, ezért egy év távlatában ebben a tendenciában némi változás várható. A vállalkozásokra ugyanis nem jellemző az a fajta fölösleges túlköltekezés, mint ami a lakossági hitelezésben történt.

A magyar gazdaságban nem a magas kamat a fő feszültségforrás. A beruházások elhalasztása elsősorban a bizonytalan befektetői környezetre, a magas kamatfelárakban megmutatózó, a szomszédainknál jóval nagyobb országkockázatra és a beruházókat elbizonytalanító különadókra vezethető vissza.

A régióban 2010 második felében – Magyarországot kivéve – mindenhol több új hitelt helyeztek ki a bankok, mint amennyi a törlesztés volt, azaz nettó hitelbővülést értek el. Magyarországon a legalacsonyabb, és számos anyabanknál is rosszabb a banki jövedelmezőség a különadó és a romló portfólió miatt.

Régiós összevetésben kiugróan magas hitelkamatok és kamatrés jellemző Magyarországon; a kkv-kat terhelő finanszírozási költség például Csehországban 3–4%-os, miközben Magyarországon forint alapon 10–15% ez a tétel, ami még euró alapon is eléri a 7–8%-ot. A rossz adósokat túlságosan védik a szabályok, ami a kockázatok növekedése miatt jelentősen megdrágítja a finanszírozást.

A vállalati hitelezés visszaeséséhez hozzájárult az alacsony hitelkereslet mellett a visszafogott hitelkínálat is. Nagy szükség lenne egy olyan állami programra, melynek keretében fejlesztési és exporthitelekhez juthatnának a magyar vállalkozások

Már a meglévő hitelek refinanszírozásához is tőkeimportra van szükség, a hitelek és betétek aránya 130 százalékos, a különbözetet elsősorban külföldről érkező tőke segítségével lehetne csökkenteni. A hitelkínálat bővülése azonban kétséges: eddig a jó jövedelmezőség miatt érdemes volt a külföldi bankoknak magyarországi leányaiikon keresztül tőkét kihelyezni, 2010-ben azonban lényegesen romlott a megtérülés lehetősége. Ez egyrészt a nem teljesítő hitelek jelentős, 13%-os arányának és a komoly terhet jelentő bankadónak a következménye, valamint 2011-ben ezekre ráépül a nyugdíjpenztári rendszer átalakítása is, ami szintén érvágást jelenthet a pénzügyintézeteknek. Mindennek következményeként ez évben a legjobb adósok szűk rétegén kívül eső ügyfelek számára nehéz lesz a hitelhez jutás.

Hosszú távon ezt a helyzetet a helyes, vállalkozásbarát, versenyképességet növelő gazdaságpolitika oldhatja fel; ebbe az irányba mutat például a 10 százalékos társasági adó.

Szakemberek szerint a csökkenő hitelkínálat ellen a vállalkozások a transzparencia fokozásával védekezhetnek. Emellett kiemelkedő fontosságú a finanszírozó bankok helyes megválasztása: a pénzügyintézetek üzletpolitikái között ugyanis jelentős különbségek vannak, a hosszú távon gondolkodó vállalkozások, a bank-ügyfél lojalitás kialakításával nagy mértékben megkönnyíthetik helyzetüket.

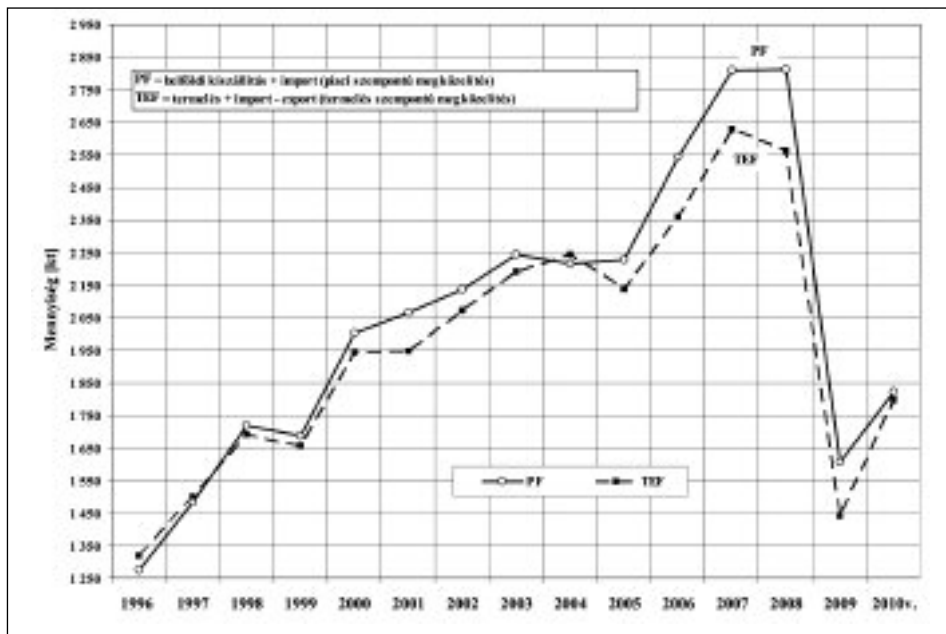
Egy, a bankok és pénzügyi vállalkozások között végzett felmérésből kiderül, hogy a hitelezési szigorítás, illetve az enyhítés irányába ható tényezők kiegyenlítik egymást. 2010 második felében nőtt az érdeklődés a vállalati hitelek, elsősorban a működéshez szükséges, rövid lejáratú források iránt; a bankok várakozásai alapján 2011 elejére már a hosszú lejáratú vállalati hitelek iránt is növekedhet a kereslet.

Az eurózónában, az Európai Központi Bank által végzett felmérés szerint, a bankok szigorították a hitelezési feltételeket, melynek okaként a forrásoldali és a likviditási feszültségeket jelölték meg. Ezek ugyan jelentősen enyhültek, de továbbra is jelen vannak, így – bár a kereslet élénkül a hitelek iránt – mégsem várható, hogy a szigorítási ciklus véget ér.

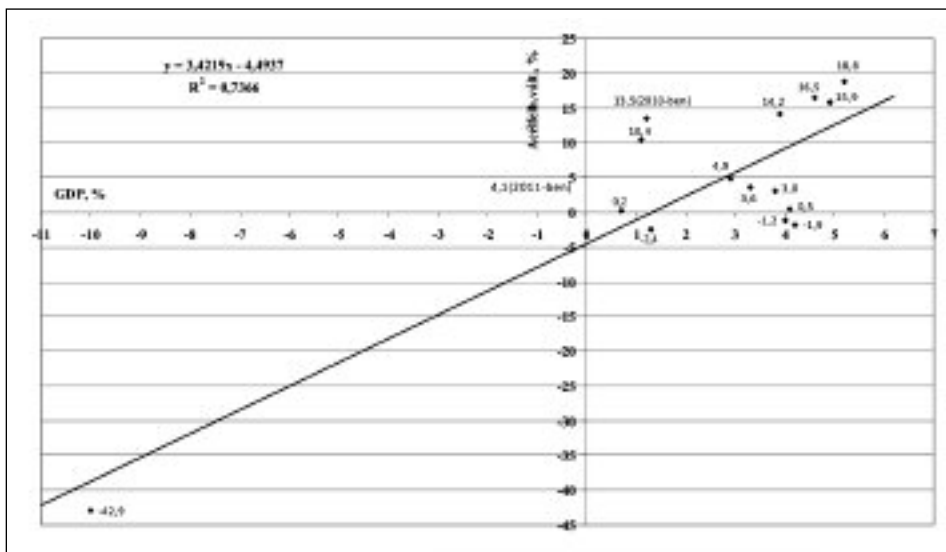
4. A magyar acélpiacon tapasztalt tendenciák és az acélfelhasználás 2011. évi változásának előrejelzése

4.1. A látszólagos acélfelhasználás számbavételének lehetőségei és az eredmények összehasonlítása

A látszólagos acélfelhasználás számításának alapvetően két fő módszerével dolgoztunk: a piaci, illetve a termelési oldalról történő megközelítéssel:



■ 5. ábra. A hazai acélfelhasználás alakulása 1996 óta PF és TEF megközelítés szerint számítva



■ 6. ábra. A hazai GDP és acélfelhasználás változása közötti összefüggés

Piaci oldalról történő megközelítés (piaci felhasználás, PF)

$$PF = \text{belföldi kiszállítások} + \text{import}$$

Termelési oldalról történő megközelítés (TEF)

$$TEF = \text{termelés} + \text{import} - \text{export}$$

A tényleges vagy valóságos acélfelhasználás (VF) az előbbiekből valamelyikéből határozható meg.

$$VF = TEF \text{ (vagy PF)} \pm \text{kereskedői és felhasználói készletváltozás}$$

A kereskedői és a felhasználói készletváltozásra vonatkozó megbízható adatok elérhetősége meglehetősen reménytelen. Az acélipari vállalatok számára egyébként is a látszólagos felhasználás a fontosabb, mert az eladási lehetőségek alakulását ez tartalmazza. A továbbiakban

ezért a felhasználás alatt látszólagos felhasználást értünk, amelyben a készletváltozás nincs figyelembe véve.

A piaci és a termelési oldalról történő megközelítés módszerével számított összes acélfelhasználás 1997–2010 közötti alakulását az 5. ábrán mutatjuk be.

A termelési oldalról történő megközelítési módszerrel számított hengereltacéltermék-felhasználás 1996-tól az 1999. és a 2005. évi kivételével eddig minden évben nőtt, majd 2009-ben a rendszerváltás utáni 1991–1992. évihez hasonlóan rendkívül nagy mértékben csökkent.

Az 5. ábrán a görbék viszonylag párhuzamosan futnak. Jelentősebb eltérés 2006–2008-ban mutatkozik, amely elsősorban a továbbfeldolgozott termékek export-import egyenlegében, valamint valószínű a készletekben bekövetkezett kedvezőtlen változásnak tulajdonítható. A termelési megközelítés alapján, a rendelkezésre álló adatok szerint 2009-ben 1,1 millió tonnával, 43%-kal csökkent az acélfelhasználás Magyarországon, majd 2010-ben 25%-kal nőtt, de még így is csak az 1999–2000. évi mennyiség között van.

A rendkívüli gazdasági helyzetre tekintettel a nemzetközi gyakorlatot követve ezúttal is megvizsgáltuk a GDP változás és az acélfelhasználás változása közötti összefüggést. A magyar GDP és a PF szemléltető acélfelhasználás-változás adatait a 6. ábrán mutatjuk be. Eszerint 2010-ben a GDP 1,2%-os növekedése mellett 13,5%-kal nőtt a látszólagos acélfelhasználás, ami kiugróan magas, és azt jelzi, hogy a kiszállítás jelentős részét a készletek növelésére fordították. A módszer jósága, megbízhatósága erősen függ az acélfelhasználó szektoroknak a GDP létrehozásában betöltött súlyától is. Az ábrán jelzett lineáris összefüggést feltételezve 2011-re 2,5% GDP-növekedés mellett 4,1% körüli acélfelhasználás-növekedés adódik.

4.2. A piaci megközelítés szerinti látszólagos acélfelhasználás változásának elemzése

A piaci oldalról történő megközelítési módszerrel össze-számlált acélfelhasználás kisebb megtorpanásoktól eltekintve 2007-ig viszonylag egyenletesen növekedett. Szá-

mításaink és a rendelkezésünkre álló adatok szerint 2008-ban a válság jelentkezése ellenére az összes acélfelhasználás még 0,2%-kal nőtt, amelyen belül a belföldről származó acéltermék-mennyiség 6,5%-kal csökkent, az import viszont 2,3%-kal nőtt. Az import termék aránya a felhasználásban az elmúlt 10 évben töretlenül nőtt, és 2007-ben már 75,6%-ot, majd 2008-ban már 77,2%-ot tett ki (7. ábra). 2009-ben az acélfelhasználás majdnem 1,2 millió tonnával, mintegy 42,9%-kal csökkent, a belföldi értékesítés és az import azonos mértékű csökkenésével.

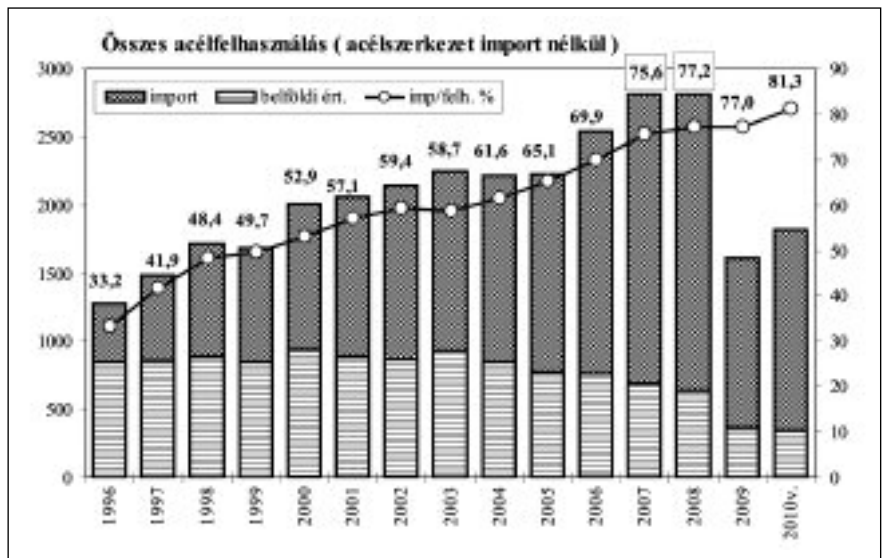
2010-ben már az acélfelhasználásban is mutatkoztak a válságból való kilábalás jelei, ugyanis az összes felhasználás kb. 13,5%-kal nőtt. A szomorú csak az, hogy a belföldi értékesítés 7,7%-kal csökkent, így a növekedés kizárólag az importban jelentkezett.

A 8. ábra szerint 2011-ben a hazai acélfelhasználás 1,9–2 Mt között lehet (4,2–9,7% növekedés), ami lényegesen kisebb a 2008-ban mért maximális 2,8 Mt-nál. A felhasználás változása termékcsoportonként természetesen ettől eltérő lehet. A következőkben ezt mutatjuk be a legfontosabb termékcsoportokra.

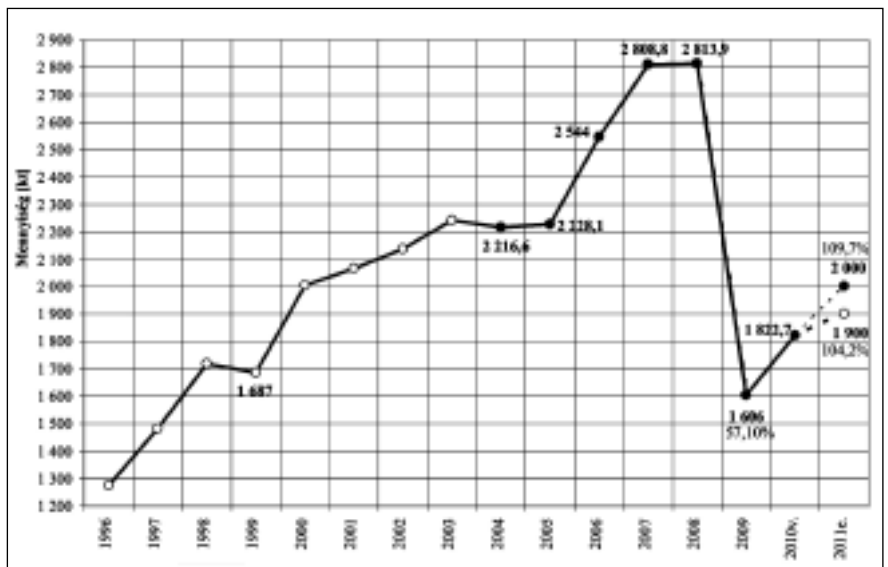
Lapostermékek

Az összes ötvözetlen lemeztermékből (a bevonatos lemezeket is beleértve) a felhasználás 2006–2007-ben jelentős mértékben nőtt, de 2008-ban már alig változott (9. ábra). 2009-ben a válság következtében jelentősen, 43,7%-kal csökkent a felhasználás, úgy, hogy a belföldi értékesítés 39,1%-kal, míg az import 46%-kal csökkent. 2010-ben 24,3% felhasználás-növekedést számítottunk, de az előző évi jelentős csökkenés miatt ez még így sem éri el a 2000–2005. évek mennyiségét. A felhasználáson belül 2007-ben és 2008-ban az előző évekhez viszonyítva a belföldi értékesítés 12,9%-kal, illetve 8,4%-kal csökkent, az import viszont 2007-ben 30,7%-kal, majd 2008-ban is 3,9%-kal nőtt. A 2010. évi felhasználáson belül az import ismét sokkal jobban (35%-kal) nőtt, mint a belföldi termelői értékesítés (5,1%). Az import aránya a felhasználásban 2005 óta meghaladja az 50%-ot, és 2007-től már 60% fölé emelkedett. A trend alapján 2011-ben 6–11% közötti felhasználás-növekedést tartunk valószínűnek ebben a termékcsoportban.

Az ötvözetlen meleg hengerelt táblalemez-felhasználás 2009-ben 52,4%-kal csökkent, ezen belül az import kisebb, a belföldi értékesítés valamivel nagyobb mértékben esett vissza. 2010-ben a 17,6%-os felhasználás-nö-



7. ábra. A hazai acélfelhasználás, a belföldi eladások és az import változása 1996 óta

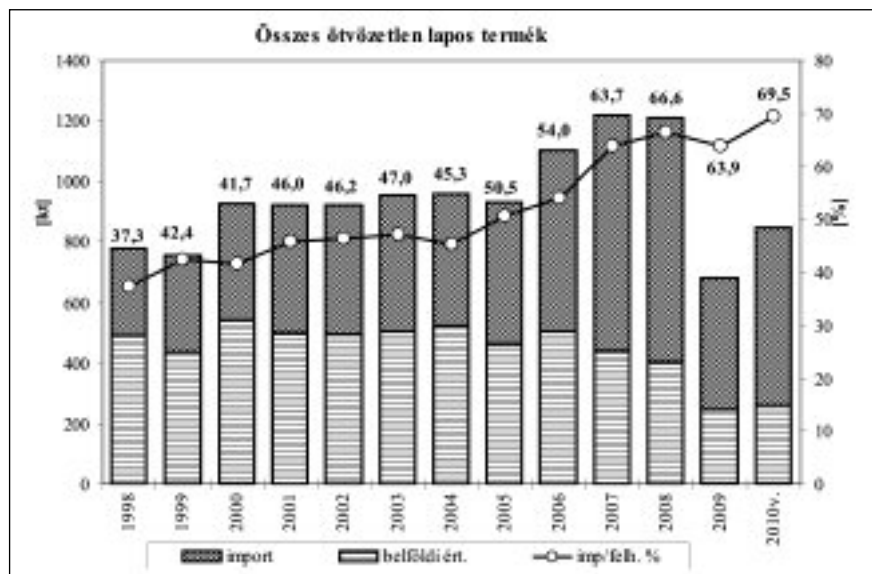


8. ábra. A hazai acélfelhasználás változása 2010-ig, előrejelzés 2011-re

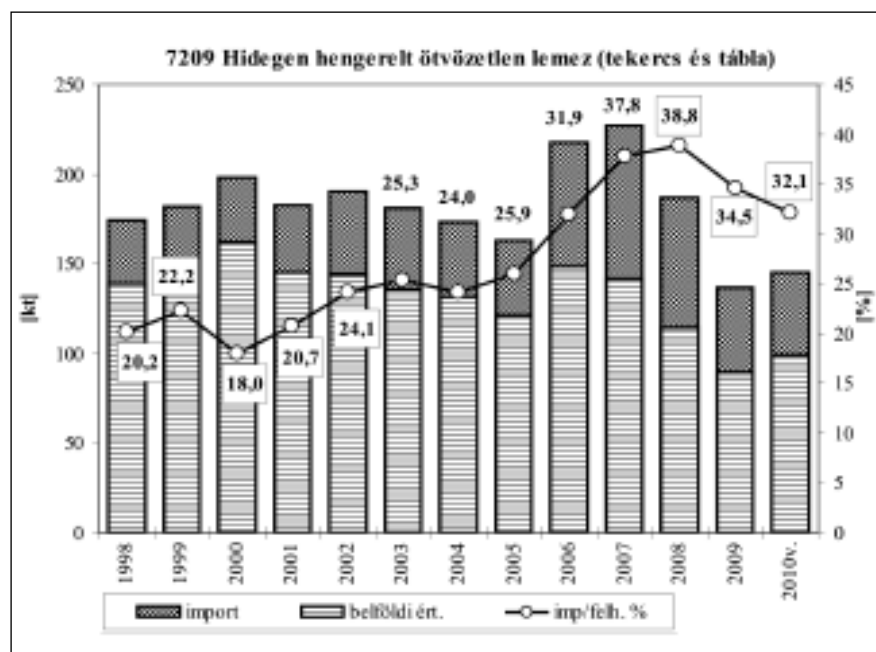
vekedéssel még az 1999. évi mennyiséget sem értük el. Sajnálatos, hogy az import jobban nőtt, mint a belföldi értékesítés, és így az import aránya a felhasználásban az eddigi legnagyobb (55,4%-os) mértéket érte el. 2011-ben a felhasználás 7–15% közötti növekedését tartjuk elképzelhetőnek.

A hidegen hengerelt ötvözetlen lemez (széles tekercs és tábla) felhasználás alakulása a 10. ábrán látható. 2009-ben a felhasználás 26,9%-kal csökkent, 2010-ben pedig már 6,5%-kal nőtt. Az mindenképpen pozitívum, hogy az import aránya a 2007–2008. évi átmeneti növekedés után 2009-ben, majd 2010-ben is csökkent. 2011-ben a hidegen hengerelt ötvözetlen-lemez felhasználás 2–8%-os növekedését tartjuk valószínűnek.

2009-ben az összes horganyzottlemez-felhasználás 43,4%-kal, a tűzi horganyzott 43,2%-kal csökkent. A tűzi horganyzott felhasználáson belül az import aránya jelentősen lecsökkent, és már csak 52,2% volt 2009-ben. 2010-ben az összes felhasználás 30,2%-kal, míg a tűzi



■ 9. ábra. A melegen hengerelt lapostermékek hazai felhasználásának, belföldi eladásainak és importjának változása



■ 10. ábra. A hidegen hengerelt lapostermékek hazai felhasználásának, belföldi eladásainak és importjának alakulása

horganyzott csak 8,8%-kal nőtt, és az import aránya 64,1%-ra emelkedett. 2011-ben a tűzihorganyzottlemez-felhasználás 3–17% közötti növekedése lehetséges.

Hosszútermékek

A melegen hengerelt hosszútermékekből a felhasználás 2003-ig 4 éven keresztül nőtt, majd 2004-ben 8,4%-kal csökkent és 2005 óta ismét növekedett. A keresletbővülést a belföldi gyártóknak csak 2003-ban és 2005-ben sikerült kihasználni. Az import aránya ezt a két évet kivéve 2000 óta minden évben emelkedett, és 2007-ben már 79,8%-ot ért el. (11. ábra). Ennek több oka van, amelyek közül meghatározó az, hogy egyre nagyobb az aránya a felhasználásban az itthon már nem gyártott termékeknek (bizonyos minőségű hengerhuzalok, melegen hengerelt

szögacél és idomacélok, 150 mm-nél nagyobb keresztmetszetű rúdacélok, sínek), valamint az, hogy a betonacélimport növekedése fokozódott. 2008-ban a felhasználás 1,9%-kal, a belföldi értékesítés 11,1%-kal csökkent és az import 0,5%-kal nőtt, így az import aránya tovább nőtt. 2009-ben a felhasználás 46,4%-kal csökkent, az import aránya így már 86,3% lett. 2010-ben a felhasználás kis mértékben (1,7%-kal) tovább csökkent. Ez az import 6,8%-os növekedésével és a belföldi értékesítés 55,6%-os csökkenésével járt együtt, így az import aránya a felhasználásban tovább nőtt, és már 93,8%. 2011-ben a felhasználás 13–26%-os növekedésére lehet számítani, ami elsősorban az építőipar felvevőképességének függvénye.

A melegen hengerelt huzal és betonacél tekerics felhasználása 2008-ban 8,4%-kal csökkent és az import aránya nem változott jelentősen. 2009-ben a felhasználás 28%-kal csökkent és az import aránya kissé nőtt. 2010-ben a felhasználás 8,2%-kal tovább csökkent és az import aránya már 98,3%-ra emelkedett. 2011-ben a felhasználás kis mértékű (5–9%-os) növekedésére lehet számítani, de ebben sok a bizonytalanság.

A melegen hengerelt ötvözetlen rúdacélok felhasználása 2005-től 2007-ig nőtt, majd 2008-ban 5,4%-kal csökkent a belföldi értékesítés 12,5%-os és az import 1,4%-os csökkenésével. Az import aránya a felhasználásban így 66,5%-ra emelkedett. 2009-ben a felhasználás 50,2%-kal csökkent úgy, hogy a belföldi értékesítés 61,1%-kal, az import 44,7%-kal csökkent és az import aránya 73,8% lett. 2010-ben a felhasználás tovább csökkent 23,4%-kal. A

belföldi értékesítés és az import is csökkent, de az import aránya már 83,4%-ot ért el (12. ábra). 2011-ben a felhasználás 15–30% körüli növekedésére számítnak.

A szálbetonacél-felhasználás 2007-ben nagyon jelentős mértékben nőtt, majd 2008-ban csökkent. 2009-ben 49%-os csökkenés következett be, 2010-ben pedig 32,1%-kal tovább csökkent, és még az 1998. évi mennyiséget sem érte el. Az import aránya viszont már 75,2%-ot ért el, amely 1998-ban csak 29,8% volt (13. ábra). 2011-ben 25% körüli növekedést tartunk valószínűnek, de ez erősen függ az építőipar teljesítményétől.

A melegen hengerelt szög- és idomacél-felhasználás 2009-ben 46,7%-kal csökkent, majd 2010-ben 25,2%-kal nőtt. Az import aránya a felhasználásban 5 éve 100%.

Az ötvözött rúd- és idomacél-felhasználás évről évre

erős hullámzást mutatott, majd 2009-ben 66,8%-kal csökkent és 2010-ben 82,8%-kal nőtt. Az import arányának magas szintje a diósgyőri gyártás szünetelésével illetve időszakos működtetésével, és a vevők bizalmának elvesztésével erősen összefüggött. 2010-ben hazai gyártás nem volt, így a teljes felhasználás importból származik.

A hidegen alakított ötvözetlen rúd-acél (húzott, hántolt, csiszolt és hengerelt) termékek felhasználása és belföldi értékesítése is 2006-ban csúcsot ért el. 2009-ben a felhasználás 34,3%-kal csökkent. Ezen belül a belföldi 48%-kal, az import 31,2%-kal csökkent, így az import aránya tovább nőtt, 85%-ra. 2010-ben a felhasználás 23,1%-kal nőtt, az import aránya 91% lett, 2011-ben a felhasználás 3–11% közötti növekedését tartjuk valószínűnek.

A hidegen hajlított nyitott profilok felhasználása több éves növekedés után 2007-ben 19,2%-kal csökkent, 2008-ban lényegében nem változott, 2009-ben viszont 33,5%-kal csökkent. 2010-ben a felhasználás 28,2%-kal tovább csökkent, mind a belföldi értékesítés, mind az import csökkenésével. 2011-ben a felhasználás 6–20% közötti növekedésére lehet számítani, de stagnálás is előfordulhat.

Az ötvözetlen húzott acélhuzal-felhasználás 2006–2007-ben nőtt, majd 2008-ban 26,2%-kal csökkent, 2009-ben 20,5%-kal csökkent. 2010-ben a felhasználás 11,8%-kal tovább csökkent és az import aránya meghaladta a 80%-ot.

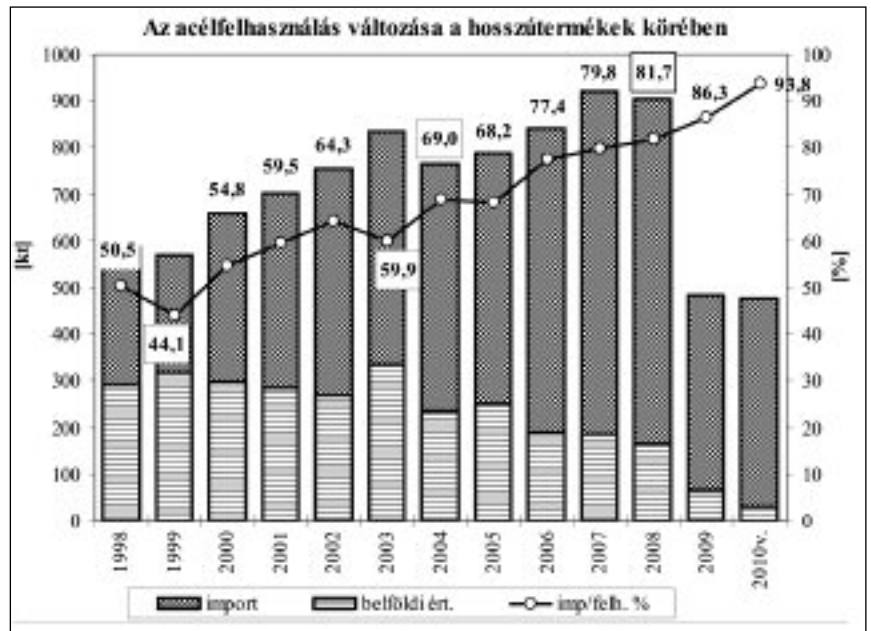
Egyéb termékek

Az ötvözetlen hegesztett cső és zárszelvény felhasználásának változását a 14. ábrán mutatjuk be. Ebből látszik, hogy a felhasználás 2005 óta dinamikusabban nőtt, de a belföldi értékesítés jelentős visszaesése és az import növekedése mellett. 2009-ben a felhasználás 41,2%-kal csökkent, majd 2010-ben 1%-kal nőtt. 2011-ben a felhasználás 4–13% közötti növekedése lehetséges.

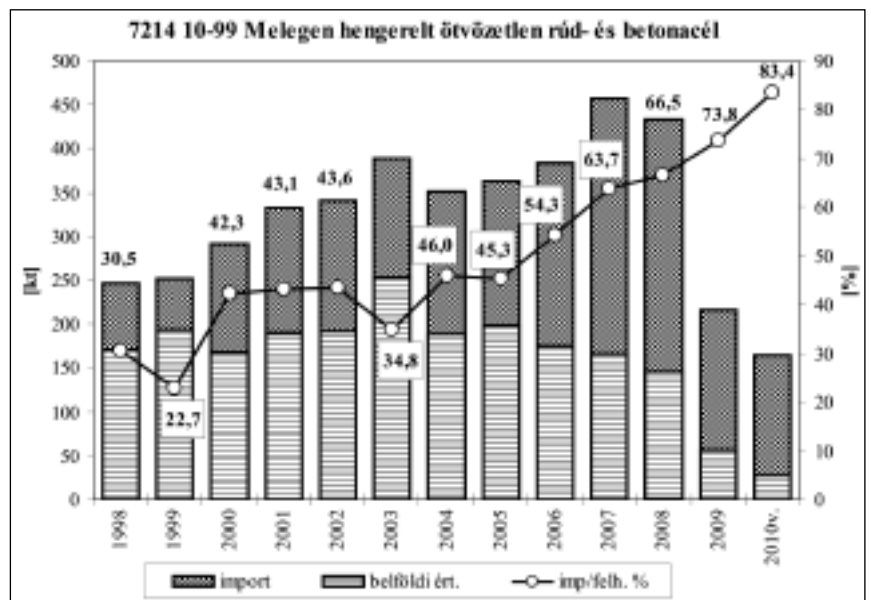
Az itthon nem vagy csak elhanyagolható mennyiségben gyártott ötvözött termékek importja a válság kezdetéig évről évre folyamatosan nőtt, 2009-ben meredeken (35%-kal) csökkent, majd 2010-ben 31%-kal nőtt. Mennyisége 2008-ban volt a legnagyobb, 376.441 tonna.

5. Összefoglalás

A világ gazdasága és acélipara átmeneti állapotban van: számos jel utal arra, hogy a válság a vége felé közeledik, ugyanakkor nem zárható ki egy újabb visszaesés sem. A



■ 11. ábra. A melegen hengerelt hosszútermékek felhasználásának, belföldi eladásainak és importjának változása

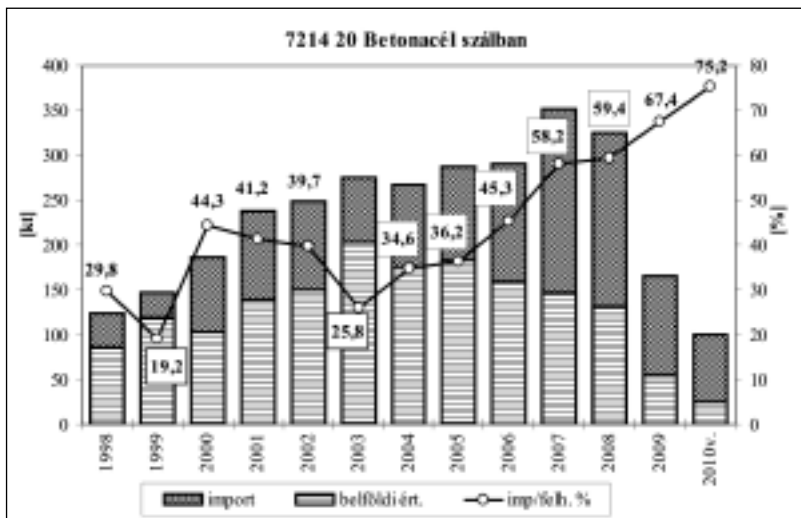


■ 12. ábra. Az ötvözetlen rúd- és betonacél hazai felhasználásának, belföldi eladásainak és importjának alakulása

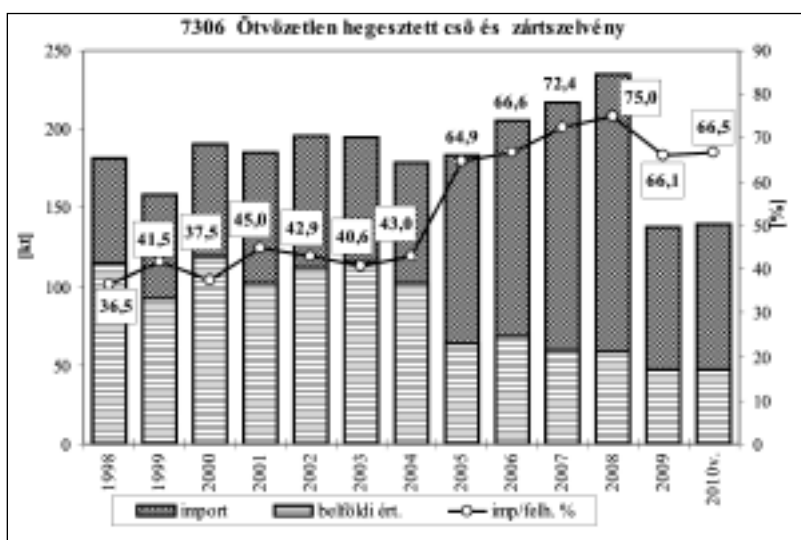
magyar gazdaság helyzete még bonyolultabb, mert a válság – főleg a külső eladósodottság – mértéke lényegesen nagyobb az átlagnál, és egyelőre nehéz megítélni, hogy a kormányzati intézkedéseknek milyen mértékű lesz a hatása és mikor válnak érzékelhetővé a nagy acélfelhasználó ágazatokban. A 2011. évre vonatkozó acélpiacon előrejelzésünket az előző évek tapasztalataira és a gazdaság várható alakulására alapoztuk.

Legfontosabb megállapításaink a következők:

- 1.) Az acélfelhasználás visszaesése 2009-ben lényegesen nagyobb volt a gazdaságénál, amit 2010-ben korrekció követett: a felhasználás globálisan 13,1%-kal nőtt, ezen belül pedig a fejlett régiókban volt a legnagyobb a növekedés. Az EU látszólagos acélfel-



■ 13. ábra. A hazai betonacél-felhasználás, a belföldi eladások és az import változása



■ 14. ábra. Az ötvözetlen hegesztett csövek, zártszelvények felhasználásának, belföldi eladásainak és importjának változása

használása 2010-ben ~20%-kal nőtt, de ezzel is csak a 2005. évi szintet közelítette meg.

- 2.) 2011-ben a világgazdaság növekedési üteme némileg mérséklődhet, az acélfelhasználásban pedig újabb korrekció várható: a növekedés üteme felére, a fejlett régiókban harmadára-negyedére csökken, de még mindig számottevő marad.
- 3.) Az igények dinamikus növekedésének eredményeképpen a globális acélteltermelés 2010-ben új csúcspont (1,414 Mrd t) ért el. Ez felhajtotta a nyersanyagok árát; a vasérc ára pl. már meghaladta a válság előtti csúcspontot. Az árnövekedés tendenciája valószínűleg 2011-ben is megmarad, esetleg mérsékeltebb ütemben.
- 4.) Az acélipar költségeit befolyásoló klímavédelmi és környezetvédelmi szabályozás jelentős átalakulás előtt áll, amelynek költségnövelő hatásai elsősorban 2012-ben válhatnak veszélyessé.

5.) A magyar gazdaság lassan kijön a mély válságból, a reálfolyamatokban azonban mindez 2010-ben még alig mutatkozott meg. A GDP növekedése tavaly 1,2% körüli dinamikájú volt, 2011-re 2,5–3% közötti emelkedést valószínűsítenek a hazai és nemzetközi intézmények.

6.) A GKI konjunktúra indexe magas, az ágazatok várakozásai javulnak. A KOPINT-TÁRKI konjunktúra tesztje viszont felemás képet mutat. A vállalkozások helyzetértékelése, illetve indikátorai (rendelésállomány, készletek, kapacitáskihasználás) javulást jeleznek, ugyanakkor az ez évi prognózisokra vonatkozó jelzőszámok (termelés, beszerzés, értékesítés, foglalkoztatás) lassulást mutatnak 2011. II. félévétől.

7.) Az ipari termelés volumene 2010-ben 10,5%-kal volt magasabb, mint az előző évben, 2011-re mintegy 6–7%-os bővülést prognosztizálnak. Az acélfelhasználó szektorok közül az építőipar teljesítménye 2010-ben közel 10%-kal tovább zuhant. Döntően a német piacnak köszönhetően 2010-ben 42,5%-kal emelkedett a gép- és gépi berendezés gyártás teljesítménye, és nőtt a produktum a járműgyártásban is (18,8%).

8.) Az idei évre az elemzők az építőipar 3–4%-os emelkedését prognosztizálják, és a lakossági fogyasztás is kis mértékű növekedésbe kezd.

Az ipari ágazatok növekedési üteme viszont részben a készletfeltöltések, részben az európai piacok felvevőképességének mérséklődése, részben a hazai piac gyengesége miatt csökken.

9.) 2010-ben a magyarországi összes, látszólagos acélfelhasználás 13,5%-kal nőtt a 2009. évihez viszonyítva. Az egyes termékcsoportok esetében a változás természetesen más és más.

10.) Az összes ötvözetlen lapostermék-felhasználás 24,3%-kal nőtt, a hosszútermék-felhasználás 1,7%-kal csökkent, amelyen belül például a betonacél felhasználás 39,2%-kal csökkent.

11.) A hazai felhasználásban továbbra is meghatározó az import termékek részaránya, és ez 2010-ben az eddigi legnagyobb, 81,3% lett. Az egyes termékcsoportok esetében az import aránya ettől lényegesen eltér.

12.) 2011-ben az összes magyarországi látszólagos acélfelhasználás nem túl nagy, esetleg 4–9% közötti növekedésére lehet számítani.